

Badanie pn. „Aktywność zawodowa mieszkańców wsi i małych miast województwa podlaskiego”
w ramach projektu pt. „Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej”, współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Notatka medialna opisująca wnioski pochodzące z wyników badania pn.:
„Aktywność zawodowa mieszkańców wsi i małych miast województwa podlaskiego”

Czym charakteryzują się mieszkańcy wsi i małych miast województwa podlaskiego?

Województwo podlaskie jest specyficznym regionem – w porównaniu z innymi regionami kraju charakteryzuje się dużym zatrudnieniem w rolnictwie, jest też najslabiej rozwinięte pod względem gospodarczym, jak również silnie zróżnicowane pod względem potencjału poszczególnych powiatów. Aktywność zawodowa mieszkańców województwa kształtuje się na poziomie przeciętnej krajowej, przy czym aktywność w poszukiwaniu pracy jest jedną z najniższych w Polsce. Mieszkańcy wsi i małych miast charakteryzują się również niską aktywnością edukacyjną i społeczną.

W okresie maj – listopad 2013 r. Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku realizował badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Aktywność zawodowa mieszkańców wsi i małych miast województwa podlaskiego”, w ramach projektu: Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej. Na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy badanie wykonał Instytut Badań i Analiz, Grupa Olsztyńska Szkoła Biznesu.

Głównym celem badania było dostarczenie informacji na temat aktywności zawodowej ludności zamieszkałej na terenach wiejskich oraz małych miast w województwie podlaskim. Badanie miało wykazać potencjał zasobów pracy i czynniki, które wpływają na ich aktywność zawodową, społeczną i gospodarczą. W toku realizacji projektu badawczego wykorzystano szereg technik badawczych, zarówno ilościowych, jak również jakościowych: wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo, indywidualne wywiady pogłębione, zogniskowane wywiady grupowe oraz panel ekspertów.

Województwo podlaskie charakteryzuje się jednym z najniższych poziomów rozwoju gospodarczego i uprzemysłowienia spośród innych regionów Polski. Jest regionem typowo rolniczym, jednak o bardzo zróżnicowanym potencjale i warunkach gospodarowania pomiędzy poszczególnymi powiatami i gminami. Zainteresowanie inwestowaniem przez kapitał zagraniczny jest niewielkie z uwagi na bardzo małą atrakcyjność regionu. Spowodowane jest to m.in.: niskim poziomem PKB, niewielką chłonnością rynku, niskim stopniem urbanizacji i rozwoju infrastruktury, słabo rozwiniętą produkcją przemysłową, mało konkurencyjną kadrą pracowniczą. Zauważalny od wielu lat proces starzenia się polskiego społeczeństwa nie omija również Podlasia. Analiza dostępnych danych statystycznych wskazuje na systematyczny spadek liczby ludności w województwie, przy jednoczesnych zmianach w strukturze ludności pomiędzy miastem a wsią. Na spadek liczby mieszkańców województwa wpływają: ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały oraz ujemny przyrost naturalny, przy czym w miastach województwa wskaźnik przyrostu naturalnego kształtował się na poziomie dodatnim, a cały spadek koncentrował się na obszarach wiejskich.

Badanie pn. „**Aktywność zawodowa mieszkańców wsi i małych miast województwa podlaskiego**”
w ramach projektu pt. „Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej”, współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

Aktywność zawodowa mieszkańców województwa kształtuje się na poziomie przeciętnej krajowej, przy czym współczynnik aktywności zawodowej jest najwyższy wśród osób legitymujących się wykształceniem wyższym. Wskaźnik ten jest również wyższy wśród mężczyzn niż kobiet. Stopa bezrobocia w województwie kształtuje się na poziomie wyższym niż w kraju - w 2012 r. najwyższą wartość tego wskaźnika zanotowano w powiatach: grajewskim i sejneńskim, z kolei najniższą w powiatach: wysokomazowieckim i bielskim. W większości powiatów z przewagą obszarów wiejskich stopa bezrobocia jest niższa niż w miastach, co związane jest głównie z relatywnie wysokim odsetkiem osób pracujących w sektorze rolniczym. Jednocześnie aktywność mieszkańców województwa podlaskiego w poszukiwaniu pracy jest jedną z najniższych w Polsce.

Rynek pracy w województwie podlaskim postrzegany jest jako specyficzny z uwagi na duże zatrudnienie w rolnictwie. Sytuacja na regionalnym rynku pracy jest trudna, na co wpływa przede wszystkim mała ilość dużych podmiotów gospodarczych generujących miejsca pracy. Przemysł, zakłady produkcyjne skupione są w większych ośrodkach miejskich. Na wsi z kolei dominuje rolnictwo. Duże miasta, w szczególności Białystok, odgrywają kluczową rolę w stymulowaniu aktywności zawodowej mieszkańców wsi i małych miast. Z uwagi na bogatszy rynek pracy stanowią one główne kierunki migracji za pracą. Głównymi źródłami utrzymania mieszkańców wsi i małych miast są dochody z rolnictwa oraz dopłaty do rolnictwa. Dość powszechne są również wyjazdy za granicę do pracy sezonowej (szczególnie w przypadku ludzi młodych), jak również praca sezonowa w budownictwie. Częstym źródłem dochodu są też świadczenia emerytalne bądź rentowe.

Główną przyczyną bierności zawodowej mieszkańców wsi i małych miast są korzyści ekonomiczne osiągane z innego tytułu niż praca najemna. Wsparcie socjalne, wysokość otrzymywanych zasiłków przewyższają niejednokrotnie kwoty najniższego wynagrodzenia krajowego. Otrzymywana pomoc często stanowi główne źródło utrzymania i działa demotywująco do podejmowania aktywności zawodowej. Problemem regionu, wpływającym na niską aktywność zawodową, jest również brak ofert pracy. Wynika to z małej liczby inwestorów i nowych zakładów pracy, jak również wysokich kosztów związanych z zatrudnieniem pracownika. Barierą często jest również konieczność dojazdu do miejsca pracy znajdującego się poza miejscem zamieszkania. Problem ten należy rozpatrywać w dwóch aspektach: braku transportu publicznego oraz wysokich kosztów dojazdu, przewyższających otrzymywane wynagrodzenie, które często kształtuje się na poziomie najniższej krajowej.

Mieszkańcy wsi i małych miast charakteryzują się również niską aktywnością w zakresie kształcenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Zdecydowana większość, na przestrzeni ostatnich 2-3 lat nie podnosiła, ani nie zmieniała kwalifikacji zawodowych. Często wynika to z braku potrzeby. O niskiej aktywności w zakresie kształcenia świadczy również fakt braku zainteresowania tego typu aktywnością w najbliższym czasie. Z uwagi na oddalenie od większych ośrodków miejskich, mieszkańcy wsi i małych miast mają utrudniony dostęp do wielu instytucji, co stanowić może utrudnienie w codziennym funkcjonowaniu, ale również wpływać na brak aktywności społecznej. Wyniki badania potwierdzają, że w wielu przypadkach mieszkańcy wsi i małych miast zmuszeni są dojeżdżać do szkół, ośrodków kształcenia ustawicznego, instytucji organizujących kursy oraz szkolenia, żłobków, ośrodków kultury oraz zdrowia, jak również stowarzyszeń, co zdecydowanie utrudnia dostęp do wymienionych instytucji.

Działania, na jakich należy się skupić, z punktu widzenia niwelowania stopnia zapóźnienia województwa, to przede wszystkim wsparcie w rozwijaniu konkurencyjności regionów oraz

Badanie pn. **„Aktywność zawodowa mieszkańców wsi i małych miast województwa podlaskiego”** w ramach projektu pt. „Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej”, współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych. W rozwoju przedsiębiorczości znaczną rolę odgrywa samorząd lokalny, posiadający szereg instrumentów wspierających prowadzenie biznesu, aktywność zawodową społeczeństwa, postawy społeczne i ogólnie klimat współżycia społecznego na terenie gminy czy powiatu. Z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości ważne jest przede wszystkim dysponowanie przejrzystym i kompleksowym lokalnym planem zagospodarowania przestrzennego. Zachętą do prowadzenia działalności jest też elastyczne podejście gmin do systemu ulg i zwolnień podatkowych dla przedsiębiorców. Kluczowymi działaniami są również inwestycje infrastrukturalne i wsparcie różnego rodzaju przedsięwzięć i instytucji służących rozwojowi gospodarczemu danego obszaru. Inwestycje w gminie mogą wpływać na rynek pracy, nie tylko w firmach bezpośrednio związanych z daną inwestycją, ale również w firmach kooperujących i w instytucjach otoczenia biznesu.

Informacje na temat badania znajdują się na stronie internetowej Podlaskiego Obserwatorium Polityki Społecznej <http://www.pops.up.podlasie.pl/>